

2015-06-12

Ert dnr:
Ju2015/30/SSK
(Ju2015/67/SSK)

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Markus Planmo

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

MSB:s redovisningar Rapportering av uppdrag avseende planering inför höjd beredskap (civilt försvar) och Så kan det civila försvaret utvecklas och stärkas

Sammanfattning

Finansiering

- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anser att staten måste tillföra området Samhällets krisberedskap nya ekonomiska resurser om den civila försvarsplaneringen ska återupptas. Annars kommer arbetet med krisberedskap och skydd mot olyckor att försämrats.
- SKL anser att om staten tillför kommuner och landsting uppgifter inom det civila försvaret så måste staten finansiera dessa.
- SKL anser att principerna för anslag 2:4 Krisberedskap bör förändras i syfte att öka långsiktighet och effektivitet i hur anslaget används.

Krisberedskapsförordningen

- SKL anser att det i krisberedskapsförordningen bör framgå att vissa myndigheter som särskilt anges ska ha ett ansvar för att inom sina respektive ansvarsområden stödja kommuners och landstings krisberedskap. Vidare bör Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ha ett särskilt ansvar för att samordna de övriga centrala myndigheternas stöd till kommuner och landsting.
- SKL anser att följande myndigheter framöver bör ingå i krisberedskapsförordningen: Skolverket, Naturvårdsverket, samt den nya Upphandlingsmyndigheten.

Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter

Finansiering

Finansieringen av det civila försvaret

SKL instämmer i att krisberedskapen är en viktig grund för det civila försvaret. Samtidigt går det inte att bortse från att arbetet med det civila försvaret utgår från ett tillstånd där en helt annan lagstiftning gäller och där samhällets prioriteringar till viss del kommer att vara annorlunda än vid kriser i fredstid.

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen för 2016-2020 föreslår regeringen att Försvarsmakten under perioden ska tillföras ca 17 miljarder kr. Inga medel avsätts för

det civila försvaret utan i stället hänvisar regeringen till *ansvarsprincipen*. Vidare anges att särskilda medel bör kunna användas för att utveckla nya beredskapsförmågor. Försvarsberedningen har tidigare angivit att anslag 2:4 Krisberedskap ska användas för detta ändamål.

Det civila försvaret och krisberedskapen konkurrerar alltså om samma ekonomiska resurser. Om arbetet med att samordna och utveckla det civila försvar ska bedrivas inom befintliga ekonomiska ramar för anslagen 2:4 och MSB:s myndighetsanslag 2:7 kommer det att medföra försämringar av arbetet med krisberedskap och skydd mot olyckor. I sammanhanget är det viktigt att påminna om att samhället under det Kalla kriget investerade stora summor i det civila försvaret – men att det trots en stor hotbild aldrig behövde användas skarpt. De strukturer och förmågor som skapats inom krisberedskapen används skarpt varje vecka. SKL ifrågasätter nedskärningar på krisberedskapen för att investera i ett civilt försvar. SKL anser att staten måste tillföra området Samhällets krisberedskap nya ekonomiska resurser om den civila försvarsplaneringen ska återupptas.

MSB konstaterar att det idag inte finns någon grund för att kommuner och landsting ska delta i en försvarsplanering, och att finansiering behöver ordnas om detta förhållande ska förändras. MSB hänvisar till att en eventuell framtida diskussion om finansieringsansvaret bör ske utifrån *ansvarsprincipen*. SKL vill påminna om *finansieringsprincipen*, som innebär att om staten tillför nya uppgifter till kommuner och landsting så ska dessa också finansieras av staten. Om ytterligare uppgifter ska tillföras kommuner och landsting förutsätter detta att nya överenskommelser tecknas mellan staten och SKL.

I den gällande *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap* från 2013 begränsas kommunens uppgifter till att säkerställa att viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning, samt att säkerställa att krisledning inom kommunen har grundläggande kunskaper om kommunens uppgifter vid höjd beredskap.

När det gäller landstingen så anger avsiktsförklaringen från 2007 mellan dåvarande Krisberedskapsmyndigheten och SKL inga mål som avser höjd beredskap. Ersättningen till landstingen omfattar totalt 10 miljoner kronor och har inte räknats upp sedan 2007.

Under de senaste åren har det skett en kraftig reduktion av statens stöd till landstingens krisberedskap. Totalt handlar det om en minskning av resurser i storleksordningen 60-70 miljoner kronor per år. Det stöd som försvunnit anges i tabellen nedan:

Innehåll	Ansvarig myndighet	Årligt belopp
Central och regional utbildning och övning i katastrofmedicin	Socialstyrelsen	Ca 27 mnkr
Sjukvårdens säkerhet i kris och krig (SSIK)	MSB	Ca 30 mnkr (har varierat mellan åren)
Höjda kostnader för Rakel-abonnemang	MSB	Ca 10 mnkr

Till detta kommer att landstingen inte längre ges möjlighet att via Socialstyrelsen söka utvecklingsmedel från anslag 2:4 Krisberedskap.

SKL anser att regeringen måste ta ett helhetsgrepp kring statens stöd till landstingens krisberedskap. MSB och Socialstyrelsen föreslog under våren samma sak i sina respektive budgetunderlag.

Principer för anslag 2:4 Krisberedskap

Regeringen och MSB anger att krisberedskapen ska utgöra grunden för det civila försvaret. SKL bedömer dock att det finns stora brister i dagens krisberedskap, bl.a. till följd av principerna för anslag 2:4 Krisberedskap.

De statliga myndigheternas arbete med krisberedskap präglas idag av kortsiktighet och projektorientering. Det beror till stor del på att 2:4-projekten som regel endast får pågå i tre år, och att medlen inte får användas för att betala fast anställdas löner. När ett projekt avslutas försvinner en stor del av den uppbyggda kompetensen från organisationen. Det saknas också kapacitet för att implementera och förvalta det utvecklingsarbete som genomförts i projektform.

Under 2014 finansierades 393 projekt med medel från anslag 2:4. Det innebär att stora resurser inom krisberedskapssystemet läggs på aktiviteter som är kopplade till projektens administration. Vidare har flera myndigheter minskat på antalet projektansökningar, då man anser att de administrativa kostnaderna för projekten är för höga i relation till vad man får ut för nytta. Sammantaget bedömer SKL att de nuvarande principerna för anslag 2:4 inte är ändamålsenliga.

SKL anser att principerna för anslag 2:4 bör ändras. Inriktningen bör vara att gå från kortsiktiga projekt till långsiktiga program, där syftet är att bygga förmågor över tid (ca 8-10 år). Som krav bör ställas att deltagande myndigheter samfinansierar programmen. Programmen bör justeras årligen, i syfte att säkerställa flexibilitet. Uppföljningen av programmen bör fokusera på resultat och effekter.

Ändringar av krisberedskapsförordningen

I samband med att förändringar görs av krisberedskapsförordningen anser SKL att det är angeläget att se över följande frågor:

Stöd till kommuner och landsting

De centrala myndigheternas stöd till kommuners och landstings krisberedskap har stora brister. När stöd ges är det ofta i tillfälliga projekt som finansieras av anslag 2:4 Krisberedskap. Idag saknas i princip nationellt stöd för krisberedskap inom stora samhällsverksamheter som skola, socialtjänst, miljö- och hälsoskydd, samt kollektivtrafik.

SKL anser att ansvaret för stöd till kommuner och landsting bör tydliggöras och systematiseras. Det bör i krisberedskapsförordningen framgå att vissa myndigheter som särskilt anges ska ha ansvar för att inom sina respektive ansvarsområden stödja kommuners och landstings krisberedskap. Vidare bör MSB ha ett särskilt ansvar för att samordna de övriga centrala myndigheternas stöd till kommuner och landsting.

Viktiga myndigheter saknas i krisberedskapsförordningen

De myndigheter som enligt krisberedskapsförordningen har ett särskilt ansvar för krisberedskapen är huvudsakligen myndigheter som kan ha en operativ roll under en kris, eller vars verksamhet kan påverkas starkt av en kris. Däremot saknas myndigheter som primärt bör ha en stödande roll i det förberedande arbetet.

SKL anser att Skolverket, Naturvårdsverket och den nya Upphandlingsmyndigheten bör ingå i krisberedskapsförordningen, och då främst utifrån en stödande roll i det förberedande arbetet.

Definitionen av krisberedskap

MSB föreslår att 4§ som innehåller definitionen av *krisberedskap* förändras, så att den preciserar vad som avses med kryptografiska funktioner.

Krisberedskapen har en begreppsapparat som är svårbegriplig. Ett nyckelbegrepp är just *krisberedskap*. SKL anser att kryptografiska funktioner bör strykas ur definitionen. Frågor som avser kryptografiska funktioner kan regleras i en särskild paragraf.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande